Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja
Predsjednik

9.4.2025

G. Adrian-Dragoş Benea
Chair
Odbor za regionalni razvoj
BRUXELLES

Predmet: Mišljenje o mogućnostima za pojednostavnjenje kohezijskih fondova
2024/2106(INI)

Poštovani g. predsjedniče,

u okviru navedenog predmeta Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja zadužen je za podnošenje mišljenja Vašem odboru. Na svojoj sjednici od 21. studenog 2024. to je mišljenje odlučio podnijeti u obliku pisma.

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja dotično je pitanje razmotrio na svojoj sjednici održanoj 9. travnja 2025. Na toj je sjednici odlučio Odboru za regionalni razvoj, kao nadležnom odboru, podnijeti mišljenje u nastavku.

S poštovanjem,

Li Andersson

MIŠLJENJE

A. budući da kohezijska politika ima ključnu ulogu u smanjenju socijalnih, teritorijalnih i gospodarskih nejednakosti; budući da su kohezijska politika, europski strukturni i investicijski fondovi, a posebno Europski socijalni fond plus (ESF+), snažni alati za postizanje kohezije među državama članicama, regijama i područjima, uključujući urbana i ruralna područja; budući da svaka kohezijska politika ima svoje posebne ciljeve;

B. budući da se kohezijskom politikom nastoje ostvariti ciljevi europskog stupa socijalnih prava, njegova akcijskog plana kao i glavni ciljevi povezani sa zapošljavanjem, osposobljavanjem i borbom protiv siromaštva;

C. budući da se fondom ESF+ podupiru i dopunjuju politike država članica te im se njime dodaje vrijednost kako bi se osigurale jednake mogućnosti, jednak pristup tržištu rada, pravedni i visokokvalitetni radni uvjeti te socijalna zaštita i uključenost, s posebnim naglaskom na kvalitetnom i uključivom obrazovanju i osposobljavanju, cjeloživotnom učenju, ulaganju u djecu i mlade te pristupu osnovnim uslugama;

D. budući da je ESF+ jedini fond EU-a koji je prvenstveno usmjeren na socijalne politike i stoga je sam po sebi jedinstven te vrlo učinkovit i potreban u postizanju socijalne uključenosti, zajedno s dugim programima kohezijske politike;

E. budući da pristup kohezijskim fondovima može predstavljati nerazmjerno veliko opterećenje za korisnike, u prvom redu za male organizacije; budući da se pojednostavnjenjem postupaka podnošenja zahtjeva može pozitivno utjecati na smanjenje tog opterećenja;

F. budući da nedavne krize i složeno geopolitičko okružje u EU-u stvaraju pritisak u smislu ponovnog razmatranja proračuna EU-a, a u kontekstu upravljanja krizama i povećane potražnje za potrošnjom kao i promicanja novih prioriteta, kao što su konkurentnost i rast EU-a; budući da socijalna sigurnost ima presudnu ulogu u poticanju stabilnosti i opće sigurnosti Europe te da stoga moramo ulagati u kvalitetna radna mjesta, sprečavanje nezaposlenosti mladih, pristojno, održivo i cjenovno pristupačno stanovanje te iskorjenjivanje beskućništva i siromaštva, osobito siromaštva djece; budući da dotično pojednostavljenje sa sobom nosi rizik od gubitka usmjerenosti i ciljeva kohezijske politike te da bi to trebalo izbjeći;

G. budući da su se kohezijski fondovi u svom aktualnom okviru više puta upotrebljavali pri odgovoru na socijalne posljedice kriza, kao što su pandemija bolesti COVID-19, ruska ratna agresija na Ukrajinu i nedavne prirodne katastrofe;

1. poziva na uspostavu snažne i ojačane kohezijske politike, uključujući zaseban ESF+, sa znatno povećanom javnom potporom za instrumente u državama članicama kako bi se osobama u ranjivom položaju i onima kojima je pomoć najpotrebnija u našim društvima pružila potpora, kako bi se ulagalo u ljude i vještine, pomoglo u izvlačenju ljudi iz siromaštva i socijalne isključenosti te poticala socijalna ulaganja; stoga ustraje na znatnom povećanju proračuna fonda ESF+ u financijskoj omotnici fonda ESF+ za razdoblje 2028. – 2034.;

2. ustraje u tome da ESF+ mora i dalje biti ključan i primaran instrument za potporu državama članicama, regijama, lokalnim zajednicama i ljudima u jačanju socijalne dimenzije Unije i ostvarivanju društveno-gospodarskog razvoja u okviru kojega nitko neće biti zapostavljen;

3. naglašava da se u okviru kohezijske politike pažnja mora posvetiti reagiranju na socijalne izazove, kao što su digitalizacija i posljedice klimatskih promjena, te da u tom smislu mora i doprinositi i prilagođavati se, no istodobno i rješavati socijalne probleme, kao što su sve veći troškovi života i plaće koje se ne povećavaju jednakom brzinom, te promicati socijalnu otpornost, smanjivati nejednakosti i štititi najranjivije skupine; ustraje u tome da bi fondom ESF+ trebali poticati dugoročna ulaganja i rast, s naglaskom na socijalnoj i teritorijalnoj koheziji, te istodobno podupirati strukturna preobrazba diljem EU-a i povećavati konvergencija među državama članicama;

4. inzistira na tome da se u okviru fonda ESF+ mora nastaviti s jačanjem uzlazne socijalne konvergencije, naročito za najpotrebitije, te ulaganjem u ljudski kapital, zapošljavanje, razvoj vještina i socijalnu uključenost, uz istodobno jačanje poduzetništva i socijalnih inovacija, ali i podupiranje MSP-ova, ulaganje u djecu, suočavanje s problemima iz područja digitalne i zelene tranzicije kao i s demografskim izazovima te pomoć regijama pogođenih krizama;

5. ističe ulogu kohezijske politike i fonda ESF+ u podupiranju vještina i osposobljavanja kojima se može olakšati pronalaženje posla ili prekvalifikacije i usavršavanje u kontekstu zelene i digitalne tranzicije; podsjeća na to da pravodobna ulaganja u prekvalifikaciju i usavršavanje radnika koji su izloženi riziku od gubitka posla mogu spriječiti njihovo zapadanje u siromaštvo;

6. ponavlja da kohezijska politika postoji za one kojima je najpotrebnija, kao što su siromašna djeca i žene, mladi, starije osobe i osobe s invaliditetom, siromašni radnici, beskućnici i migranti;

7. ističe da svi projekti koji se financiraju u okviru kohezijske politike moraju u potpunosti biti usklađeni s Direktivom (EU) 2022/2041 o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji kako bi se zajamčili pristojni radni uvjeti i spriječio damping plaća;

8. poziva na posebne mjere u okviru kohezijske politike kojima bi se zaštitila prava mobilnih radnika, uključujući prekogranične i sezonske radnike, kako bi se zajamčili pravedni radni uvjeti, socijalno osiguranje i zaštita od iskorištavanja, osobito u sektorima koji u velikoj mjeri ovise o privremenim radnicima i radnicima migrantima;

9. ustraje u tome da razvoj projekata Kohezijskog fonda ne smije produbiti problem sve učestalijih nesigurnih radnih mjesta ili nestandardnih oblika rada, kojima se ugrožavaju prava radnika i dugoročna sigurnost radnih mjesta;

10. ističe ključnu ulogu aktera socijalne ekonomije u stvaranju radnih mjesta i socijalnoj uključenosti, posebno u zapostavljenim regijama; napominje da je u socijalnoj ekonomiji i neprofitnom sektoru u Europi zaposleno gotovo 14 milijuna ljudi, što bi trebalo dodatno podupirati iz kohezijskih fondova kako bi se promicali održivo zapošljavanje i socijalna uključenost; naglašava da poduzeća socijalne ekonomije blisko surađuju s lokalnim tijelima, čime se olakšava i pojednostavnjuje provedba kohezijskih

projekata, a time osigurava da sredstva na učinkovit način dopiru do onih kojima su najpotrebnija;

11. podsjeća na to da je 2023. godine 24,8 % djece u EU-u živjelo u siromaštvu ili u socijalnoj isključenosti ili je pak bilo izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti; ističe da je stopa siromaštva djece ponovno u porastu te izražava zabrinutost u pogledu njezina daljnjeg povećanja u nadolazećim godinama; podsjeća na ulogu fonda ESF+ u podupiranju europskog jamstva za djecu i borbe protiv siromaštva djece kao i na ulogu drugih kohezijskih fondova; stoga su sinergije od iznimne važnosti kao i znatno povećanje financiranja;

12. ističe da je danas jasno da je provedba kohezijskih fondova, uključujući fonda ESF+, često popraćena nepotrebnim administrativnim opterećenjem te kompliciranim ili neučinkovitim pravilima i zato poziva Komisiju da procijeni mogu li se postupci podnošenja zahtjeva učiniti pristupačnijima;

13. upozorava na to da moguće pojednostavljenje kohezijskih fondova ne bi smjelo dovesti do gubitka usmjerenosti i ciljeva kohezijske politike; u tom pogledu ističe da je ESF+ jedini fond EU-a koji je prvenstveno usmjeren na socijalne politike te stoga jedinstvena karaktera te vrlo učinkovit i potreban kada je riječ o postizanju cilja socijalne uključenosti; ističe da prečesto preispitivanje ciljeva i upravljanja kohezijskom politikom također može prouzročiti komplikacije i dovesti do nesigurnost za korisnike;

14. ponavlja da je kohezijska politika dugoročna, održiva investicijska politika koja je strogo povezana s provedbom načela europskog stupa socijalnih prava i njegova akcijskog plana; stoga se protivi svim težnjama da se kohezijska politika preoblikuje u sveobuhvatnu politiku;

15. podsjeća na to da se pojednostavljenjem ne smiju ugroziti načela dobre uprave, javne nabave i financijske kontrole kao i na to da se istodobno treba jamčiti primjena socijalnih uvjeta i načela vladavine prava;

16. smatra da je snažna kohezijska politika koja se temelji na učinkovitoj primjeni partnerstva i koja je prilagođena potrebama i izazovima svake regije i dalje najbolji instrument za smanjenje regionalnih razlika i podupiranje uzlazne gospodarske i socijalne konvergencije; podsjeća na to da regije moraju zadržati središnju ulogu kako bi se osiguralo da se programiranje, uz primjenu sustava višerazinskog upravljanja, i dalje odvija blizu teritorija i građana; stoga ponavlja da je potrebno zajamčiti da se sredstva kohezijske politike u velikoj mjeri dodjeljuju za provedbu regionalnih programa, koje su regije razvile, kojima izravno upravljaju i koje su u njihovu vlasništvu;

17. podupire lokalizirani pristup kohezijskoj politici usmjeren na građane kako bi sredstva za potporu zapošljavanju i socijalnoj uključenosti zbilja doprla do regija i zajednica kojima je financiranje najpotrebnije; ističe važnost integriranih teritorijalnih ulaganja i lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice kako bi se riješio problem jaza u zapošljavanju među različitim teritorijima;

18. primjećuje velike razlike u digitalnoj povezivosti, informatičkim vještinama, administrativnim kapacitetima i dostupnim resursima među regijama EU-a; poziva na

unapređenje digitalne tranzicije i naglašava da bi pojednostavnjenje postupaka podnošenja zahtjeva i pristupa kada je riječ o kohezijskim fondovima posebno koristilo slabije razvijenim regijama te da bi osiguralo učinkovitije korištenje fondovima;

19. poziva Komisiju i države članice da osiguraju sudjelovanje, pružanje informacija i savjetovanje sa socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva u fazama osmišljavanja, provedbe, praćenja i evaluacije kohezijskih fondova;

20. ističe da su lokalne zajednice izravni korisnici kohezijske politike te da je stoga ključno da regionalni i lokalni dionici budu izravno uključeni u oblikovanje tog instrumenta;

21. ističe da je važno da se zadrže načela fonda koji se odnose na podijeljeno upravljanje, jasne ciljeve i tematske koncentracije te smatra da bi se većina sredstava iz fonda trebala trošiti što je moguće bliže onima koji se fondom koriste, u bliskoj suradnji s lokalnim i regionalnim tijelima i organizacijama;

22. naglašava da kohezijska politika mora ostati dugoročna politika na temelju ciljeva utvrđenih u člancima 174. i 175. UFEU-a; izražava zabrinutost zbog toga što se kohezijska politika Unije, među ostalim, kako je predviđeno fondom ESF+, često koristi kao alat za odgovor na hitne situacije te ističe da je taj pristup rizičan za dugoročnu politiku i investicijske ciljeve kohezijske politike kao i to da postoji rizik od nedostatnog dopiranja do građana kojima je kohezijska politika namijenjena;

23. ustraje u tome da otvaranje radnih mjesta i socijalna uključenost moraju ostati prioritet kako bi sve regije, a posebno one u tranziciji, imale koristi od mogućnosti koje nude fondovi kohezijske politike;

24. poziva Komisiju da zaštiti dodijeljena proračunska sredstva za kohezijsku politiku kako bi se ona mogla upotrijebiti za njezine glavne ciljeve i korisnike kao i na to da predloži instrument financijske pričuve kojim bi se EU-u omogućilo da brzo i fleksibilno odgovori na socijalne krize i krizne situacije, pri čemu će se ESF+ i ostali kohezijski fondovi dopunjavati, bez obzira na to hoće li se taj instrument temeljiti na uspjehu instrumenta „Potpora radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE)”, hoće li to biti sustav reosiguranja EU-a u slučaju nezaposlenosti ili će se temeljiti na Fondu solidarnosti EU-a, a koji će biti osmišljen za sanaciju štete prouzročene prirodnim katastrofama, osobito onima koje su posljedica klimatskih promjena, ili izvanrednim stanjima u području javnog zdravlja; stoga poziva Komisiju da osigura dostatna financijska sredstva s obzirom na to da se rizici u tim područjima povećavaju;

25. poziva na to da se pravilima kojima se kohezijska politika uređuje omogući dodjela javnog novca samo onim poslodavcima koji poštuju prava radnika i primjenjiva pravila o radnim uvjetima; nadalje, poziva na to da se u pravila o javnoj nabavi i koncesijama uvrste učinkovitiji socijalni uvjeti;

PRILOG: SUBJEKTI ILI OSOBE OD KOJIH JE IZVJESTITELJICA PRIMILA INFORMACIJE

Izvjestiteljica za mišljenje izjavljuje, pod svojom isključivom odgovornošću, da nije primila nikakve informacije ni od jednog subjekta ili osobe koje bi u skladu s člankom 8. Priloga I. Poslovniku trebalo navesti u ovom Prilogu.